

Kõrgharidus

Metsaülikooli 2012
aasta mõttekoda
ja Avatud Ruumi
priitahtlike mõtlejate
komando

Mõttekoda 09.08.12

Ootustest tulenevad küsimused:

- Kelle poolt ja mille alusel peaks otsustama, milliseid kõrgkoole ja õppekavu Eestis pidada?
- Millised valdkonnad on Eesti kultuuriruumis tingimata vajalikud? Millised on valdkonnad, kus on vajalik kultuuriruumi sisene dialoog koolkondade vahel? Mis moel dialoogi tagada?
- Kas regionaalselt ühtlane areng Eesti kõrgharidusruumis on vajalik? Kui jah, siis mis moel?
- Kuidas säilitada uudsust ja loovust innovatsioonis, kui tööandjad/ettevõtjad soovivad pigem "kiiremaid hobuseid"?
- Millised on küsimused (väljaspool kõrgharidusruumi), millele tuleb kaasnevalt leida vastuseid parima tulemuse saavutamiseks muudatuste läbiviimisel?

Mõttekoda 09.08.12

- Kuidas oleks võimalik ülikoolide, teaduskondade ja instituutide vahel reaalselt koostööd teha? Mis sellele kaasa aitaks?
- Teaduse publikatsioonipõhine/bibliomeetriline hindamine, mis suunab varjatult teaduskäitumist (muudab pealiskaudseks). Erinevates valdkondades erinevad mõõdupuud (nt publikatsioonide kõrval kunstiloome). – Mida, miks ja millega mõõta, et ? Miks mõõta mõõtmatut?
- Kuidas sellest, mis õppejõu suut välja tuleb, rohkem tudengi kõrvade vahele sisse läheks ja jääks? Mis vahekorras on teadustöö ja loengute pidamine? Tudengite protsessi suurem kaasamine (meetodid jne). Mis suunas parandada õppetöö sisu? Lähteküsimus: Millega me rahul ei ole?
- Miks tudengid ei lõpeta õppekava, eriti kui nad töötavad?
- Formaalsete tunnuste ja staatuse põhine eelarvamuslik suhtumine. Millest tekib? Kas regionaalne kolledž on “noorem vend” või võrdne partner teaduskondadele? Kuidas teha madalamalt positsioonilt koostööd? Miks on nii, et kaasarääkimisõigus diskussioonis tekib pahatihti alles PhD kraadi saamisel?

Avatud Ruum 09.08.12

- Millised valdkonnad on Eesti kultuuriruumis tingimata vajalikud?
- Millised on valdkonnad, kus on vajalik kultuuriruumi sisene dialoog koolkondade vahel?
- Mis moel dialoogi tagada?

Millised valdkonnad on Eesti kultuuriruumis tingimata vajalikud?

Valdkonnad mis on Eesti-spetsiifilised ja seetõttu vajalikud ning valdkonnad, mis on strateegiliselt riigile/ühiskonnale vajalikud, näiteks:

- keelt, kultuuri ja identiteeti uurivad rahvusteadused
- nanotehnoloogia, biotehnoloogia, IT, inseneriteadused
- Eesti ühiskonda uurivad sotsiaalteadused
- Life science* (toit, puhas vesi...)
- Meditsiin
- Haridus, õpetajakoolitus

Millised valdkonnad on Eesti kultuuriruumis tingimata vajalikud?

- praktiline ettevõtlusalane koolitus. Ökoettevõtlus näiteks...
- Riigikaitse on oluline julgeoleku seisukohalt, seega ka sellealane kõrgharidus...
- Õigusvaldkond on vajalik nii eesti-spetsiifiliselt, kui rahvusvaheliselt ...
- kui mõni uurimissuund pole eesti-spetsiifiline, aga mille lahendusi saab turustada maailmas
- siiski peaks seadma prioriteete, eesti-spetsiifika on esmane prioriteet, sest seda ei saa sisse tuua

Millised on valdkonnad, kus on vajalik kultuuriruumi sisene dialoog koolkondade vahel?

- dialoogi vajavad kõik keele ja kultuuri valdkonna teemad
- identiteediga seotud suunad eriti
- kui me räägime Eesti-spetsiifilistest teemadest, siis laieneb dialoogivajadus ka sotsiaalteadustele
- samas - dialoogi interdistsiplinaarsuse poolt

Millised on valdkonnad, kus on vajalik kultuuriruumi sisene dialoog koolkondade vahel?

kui on vaja tuvastada dialoogivajadust koolkondade vahel, siis on testeriks doktorant, kes vajab väitekirjale oponenti.

- kui on võimalik ekspertiisi leida välismaalt, siis see viitab, et kultuurisisest dialoogi pole võib olla ilmtingimata tarvis;
- kui ei leia rahvusvahelist oponenti, siis on eesti kultuuriruumi sisene dialoogivajadus/koolkond tarvilik.

Mis moel dialoogi tagada?

- eri koolkondadel peab olema motivatsioon, huvi niisama muidu ei sundida ei saa
- ühine vaenlane 😊
- IUT ei luba institutsioonide vahelist koostööd inimeste tasandil (eriti terav doktorantide ja publikatsioonide puhul, mida ei saa jagada eri institutsioonide vahel)
- Rahastuskeemid peaks siiski tingimuste tasemel nõudma koostöö komponenti eri institutsioonide vahel
- Ühinemine välisrahastuse sissetoomise nimel, rahvusvahelised võrgustikud.

Mis moel dialoogi tagada?

- koostöö puhul on ohuks see, et selle all mõeldakse tihti partneri ärakasutamist
- negatiivne on ka see, et on vaja saada kõrgtasemel publikatsioone mille jaoks on vaja jälle väga kitsalt spetsialiseeruda -> vastus: T-kujuline spetsialist
- kuna rahastamise aluseks on tehtud töö bibliomeetrilisel alusel, siis saavad “vanad ja tugevad” uurimisgrupid eelise. Uustel, interdistsiplinaarsetel, on üliiraske löögile saada

Mõttekoda 10.08.12

Millised valdkonnad on Eesti kultuuriruumis tingimata vajalikud?

○ Järsku küsisime valesti?

Oleks pidanud küsima, milliseid valdkondi ei ole vaja.

○ Samas – selle loogika järgi saab väita, et neid valdkondi, mida Eestis veel olemas pole, polegi vaja...

Mõttekoda 10.08.12

kuna rahastamise aluseks on tehtud töö bibliomeetrilisel alusel, siis saavad “vanad ja tugevad” uurimisgrupid eelise. Uustel, interdistsiplinaarsetel, on üliraske löögile saada

- Selles väites, et IUT on “vanade tegijate” gruppe soosiv teadusrahastussüsteem, on loogikaauk. Ei tohi institutsiooni ja inimesi segamini ajada. Uue süsteemiga pääsevad uued tegijad ligi, nt “Minu esimene grant”
- see ei pruugi olla tõsi, aga on siiski märk mingitest meeleoludest ...

Mõttekoda 10.08.12

“Minu esimene grant” - sinna oli kõige suurem konkurss. See muutub järjest suuremaks, sest järjest rohkem on inimesi, kes kvalifitseeruvad

- Igaüks ei saagi avada oma uurimisgruppi
- 75% doktorikraadiga inimesi ei tee mitte mingit uurimistööd. Alla 2 % on professorid

Mõttekoda 10.08.12

PhD kaitsmised on survestatud, kuigi inimesed ise ei taha alati kiiresti lõpetada

- inimesed teevad enamasti seda, mille eest makstakse. Nt doktorantuuri eesmärk kolm artiklit saada
- saab minna ka hullemaks - nt eesmärk 15 tsiteeringut saada

mängulustlik, loov külg kaob ära vormiliste nõudmiste alla

Mõttekoda 10.08.12

kui on vaja tuvastada dialoogivajadust koolkondade vahel, siis on testeriks doktorant, kes vajab väitekirjale oponenti

- algidee ise ei tööta, küll aga selle arendus, kui esitada küsimus ümbersõnastatuna:

kas keegi väljaspool Eestit

on võimeline Sinu väiteid kontrollima?

Mõttekoda 10.08.12

koostöö puhul on ohuks see, et selle all mõeldakse tihti partneri ärakasutamist

- oluline on kas kellelgi on unistusi näiteks 10 aasta pärast:
  - lühihuvides on koostöö kiiresti partneri arvelt kasu saada
  - ajatunnetus 25 aasta perspektiivis on hoopis midagi muud kui 1 aasta perspektiivis
  - lühiajaline kasu teiste arvelt lööb tagasi usalduse puudumises vähemalt 10 aasta jooksul

Mõttekoda 10.08.12

Vello Kukk:

Kas on võimalik ja kuidas teha inimestele selgeks, et kõik mis on halb, ei tule tingimata HTMist?

(teine kord ülikooli juhtkond ise palub seda teha ja varjata idee allikat)

Avatud Ruum 10.08.12

- Kuidas sellest, mis õppejõu suut välja tuleb, rohkem tudengi kõrvade vahele sisse läheks ja jääks?
- Mis vahekorras peaks olema teadustöö ja loengute pidamine? Tudengite protsessi suurem kaasamine (meetodid jne).
- Mis suunas parandada õppetöö sisu?

Lähteküsimus: Millega me rahul ei ole?

Kuidas sellest, mis õppejõu suust välja tuleb, rohkem tudengi kõrvade vahele sisse läheks ja jääks?

- On vaja palju rohkem diskussiooni õppejõu ja tudengi vahel ning tingimata ka refleksiooni
  - eneserefleksiooni; õppejõu tegevuse refleksiooni
- -> ilmselt tuleb võtta õppima vähem tudengeid ja neid väiksemates gruppides paremini õpetada
- Tuleks loobuda mõistest “selgeks õpetamine”, see järeldab, et on üks tee, üks tõde jne, aga tegelikult on neid teid mitu

Kuidas sellest, mis õppejõu suust välja tuleb, rohkem tudengi kõrvade vahele sisse läheks ja jääks?

Takistavad tegurid:

- teoorias peaks kõik õppekavad olema väljundipõhised, seda ka gümnaasiumi puhul. Tegelikult on omandatud 25% väljakuulutatud eesmärkidest
- regulatsioonid, mis takistavad tegelikku õppeprotsessi ning vaimse ja loovuse maha matavad: koormusnormid näiteks -> võiks õppejõule anda võimalus kormust jaotada erinevate vajalike tegevuste vahel
- Sobimatult liiga suured grupid (nt seminarivormiks)

Mis vahekorras peaks olema teadustöö ja loengute pidamine?

- meeskonnatöö eri profiiliga inimeste vahel (lektor – teadur – praktik)
- Oht – raha(suhted)
- Lahendus – bartertehingud õppejõudude –teadurite vahel

Mis vahekorras peaks olema teadustöö ja loengute pidamine?

- tulevikus võiksid pigem lektorid olla kaasatud teadusrühmade töösse, kus nad ei pea olema teema vedajad. Praktikute kaasamine gruppidesse mõlema tegevussuuna peale
- jah, samas on oluline et inimesed tunneksid huvi, sest muidu on oht, et inimesed surutakse formaalselt publikatsioonide kaasautoriteks -> kui anda teadusgrupis väike mõttetut roll, siis tal tekib ka vastav suhe teadustegevusse

Mis suunas parandada õppetöö sisu?

- Probleem (suurte gruppide puhul) – kodutööde käigus tudengid kirjeldavad detailselt, (teine kord copy-paste) mis toimus aga ei jõua kunagi analüüsini. Kuidas motiveerida tudengeid copy-paste kirjeldamisest oma mõteteni/analüüsini/sünteesini.
- IKT on märksõna (nt videotreening, enda tegevuse videoanalüüs, programmid, mis analüüsivad tudengite tekste, õpi/enesehindamiseprogrammid *a la* Vello Kukk)
- *Peer-learning*, tudengid retsenseerivad vastastikku üksteist
- mõttekaart (IKT keskkonnas)

Mis moel parandada õppetöö sisu?

- IKT programm - see tuleb õppejõule lihtsama töö puhul appi, tehes automaatselt lihtsamad menetlused ära, jättes õppejõule markantsemad juhtumid
- terviksüsteemi loomine – alguses tuleb üldaineid, mille mõtekkusest ei saa tudengid alguses aru -> õppekava süsteemi mõtte sissejuhatav tutvustamine tudengitele
- õppejõud ei pea olema protsessis tingimata ainuliselt, vaid grupitöös tegutsevad
- peaks toimuma regulaarne õppimine, mitte hoogtöö sessi jooksul, iga nädal peaks olema minikontroll; klikkerite süsteem, ühisprojektid ka erinevate üliõpilaste tudengite vahel.
- elektrooniline” treeningpäevik” pro e-portfolio + mentorite tiim + teooria ja praktika kooskõlastamine

Mõttekoda 11.08.12

- On vaja palju rohkem diskussiooni õppejõu ja tudengi vahel ning tingimata ka refleksiooni
  - eneserefleksiooni; õppejõu tegevuse refleksiooni
- Oluline on ka õppejõu eneserefleksioon -> vaevalt nad viitsivad

Mõttekoda 11.08.12

- Tegelikult on gümnaasiumilõpetajad omandatud 25% väljakuulutatud eesmärkidest
  - on veel hea, kui gümnaasiumilõpetaja on 25% täis. Halb on see, et see kogum on omavahel seostamata, eklektiline
  - tuleb arvestada, et lõpetajad on ka omavahel erinevate pädevusnivoodega

Mõttekoda 11.08.12

Tegelikult on gümnaasiumilõpetajad omandatud 25% väljakuulutatud eesmärkidest ->

pole piisavalt väärtusõpetuse põhise õpet ->

kõik teadmised on väärtuspõhised ->

kus on väärtused korrutustabelis? ->

kas faktid sisaldavad väärtusi ->

väärtustega seos tekib siis, kui õppejõud teeb valikuid, mida õpetada -> ?

Mõttekoda 11.08.12

Kuidas sellest, mis õppejõu suust välja tuleb, rohkem tudengi kõrvade vahele sisse läheks ja jääks?

-> “peast-pähe” on kõhedusttekitav mõte

-> see on metafoor

-> ... -> kommentaar: Jüri Allikul on õigus, kui ta nendib, et metafoor on akadeemilises diskussioonis üks ohtlik asi

Mõttekoda 11.08.12

- Tudengid üldse ei oska teoretiseerida - nt vrd saksa õppimistraditsiooniga. Me ahmime paljusid asju väikeste tekstidena, segamini, mitte ei lähe asjaga süvitsi
- -> paralleel gümnaasiumiõpilaste õppimis- ja infokasutusteemadega

Mõttekoda 11.08.12

Ebasobivad grupisuurused (nt seminarivormi jaoks)

- metoodika valiku küsimus
- Kui palju on seminaris õppeprotsessi ja kui palju on tegu sotsiaalse protsessiga, millel pole teadmistega midagi pistmist?

Mõttekoda 11.08.12

IKT vahendite kasutamine madala lisandväärtusega protsesside automatiseerimiseks

- kui palju kasutatakse magistrante ja doktorante õppetöös?

Mõttekoda 11.08.12

Viive Ruus:

- Kuivõrd kõrgkoolide funktsioonid on muutunud, siis

mida tähendab Eestis ülikoolide asend/roll ja millised on alternatiivid?

- Mis asi on rahvusülikool?

Täna tähelepanu eest

jät kub...